



I voor het abonne-  
1939-31 Maart 1940  
verhand hiermede  
jinde deze incassu-  
aan geven het be-  
m datum te willen  
stortingsbewijs ge-  
den, waaraan het

ue- en Girodienst  
maken van de ge-  
men behoort hier-  
n te vullen en te  
Postgirokantoor er-  
ent per keer voor  
inschit te blijven,  
if jaar het bedrag  
ening wordt over-  
n zijn gratis ver-  
DE UITGEVER.

te Kampen.  
udenten en de  
D.V. op Vrijdag  
m twee uur.  
drama Eind-examen  
inschrijven, worden  
n 10 uur.  
van Hoogleraren  
Secretaris.

erscheen:  
erlandische  
geschiedenis  
DOOR  
VAN DER ZEE  
ERDE DEEL:  
IE HERVORMING  
OT HEDEN  
290 - Geb. f.375  
derde deel is dit  
kwerk compleet.  
gave voorziet in  
ngende behoefte,  
r in ons land geen  
e Vaderlandsche  
chiedenis bestond.  
lver heeft de stof  
telijk behandeld.  
lebron voor Ver-  
en en als leesboek  
huisgezin is het  
er aanbevelens-  
boek. Heel de  
ke pers heeft op  
te betekenis van  
de aandacht ge-  
N BOEKHANDEL  
H. KON. N.V. Kampen

# DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN  
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr H. Bergema, Karoeni; Dr F. A. den Boeft, Rotterdam; Dr E. T. v. d. Born, Heemstede; Mr A. Bouman, Potterdam; Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kampen; Mevr. W. Cremer-de Vries, Kampen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr D. v. Dijk, Groningen; Drs D. J. Galle, Kampen; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Mijdrecht; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr J. van Herksen, Ermelo; Dr B. Holwerda, Amersfoort; A. Jans, Biggkerke; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. L. Koole, Vreeland; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr J. v. d. Linden, Poerwonderlo; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Mevr. C. E. Th. Luijkenaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr H. Mulder, Deventer; Dr S. J. Popma, A'foort; Dr A. Ringma, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Hage; C. Rijnsdorp, R'dam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Wansverd; Dr J. Smelik, 's-Gravenhage; Dr H. Smilde, Groningen; Drs H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr N. Streefkerk, Wollega; D. Stroo, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia Pa.; Dr C. Veenhof, Haarlem; Drs M. B. v. 't Veer, Groningen; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr H. J. Westerink, Leiden; Dr D. K. Wielenga, Capelle a. d. IJssel; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Dr S. U. Zuidema, Solo.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:  
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:  
OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V., Goes.  
Telefoon No. 2424 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.  
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.  
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Loose nummers f0.15.

INHOUD: Uit de Schrift: De ergernis der Evangelieprediking, Matth. 11:6. — Kerkelijk leven: Indrukken der generale synode, IV. Kerk en wetenschap, hier en ginds. De kleine Catechismus van Zacharias Ursinus, XVII. — Geestelijke adviezen: Leven bij het Woord. — Even parkeerren: Bij ons in Noord-Holland. — Perschoouw. — Kerknieuws: Generale Synode der Geref. Kerken. Theologische School te Kampen. Verklaring. — Inhoud 19e jaargang. — Bijlage: Heidelb. Catechismus blz. 241-248.

## UIT DE SCHRIFT

De ergernis der Evangelieprediking.

„En zalig is hij, die aan Mij niet zal gegergd worden”.  
Matth. 11:6.

Het bericht aangaande „de twijfel van Johannes den Dooper” heeft bij wie het lezen, vele vragen doen opkomen. Vooral twee dingen waren het, die men moeilijk begripen kon: dat Johannes zoo kon twifelen; en dan voorts: dat Jezus daarop dit antwoord gaf. Zoo is men er vaak toe gekomen, om of het feit van Johannes' twijfel te loochenen, of de betekenenis van Jezus' antwoord voorbij te zien. De toepassing, dat wij ook zoo dikwijls twifelen als Johannes, doch ook als hij daarmee tot Jezus dienen te gaan, was het noodwendig gevolg.

Men kent het verhaal. Johannes is gearresteerd, en weet nog niet, wat het einde zal zijn. Hij is wel zeer veel „minder” geworden. Doch hij heeft het verdragen, omdat hij geloofde, dat Jezus zou „wassen”.

Een hevigen schok ontvangt dat geloof eerst, als zijn discipelen hun meester verslag uitbrengen over de werkmethode van Jezus. Lucas en Mattheüs geven een eensluitende verklaring inzake de oorzaak van zijn twijfel. Hij hoorde „de werken van Christus”. Lucas concreetiseert dat nog, door de opmerking, dat zijn discipelen hem boodschappen „van al deze dingen”. Bedoeld kunnen slechts zijn: de bergrede (Luc. 6), de genezing van den knecht van den hoofdman, de opwekking van den jongeling te Nain (Luc. 7).

Dus heeft dit Johannes doen twifelen: de blinden zien, de kreupelen wandelen; de melaatschen worden gereinigd en de dooven hooren; de dooden worden opgewekt, en den armen wordt het Evangelie verkondigd. Het is geweest om de woorden der bergrede, en om Christus' werken in den stijl der bergrede.

Nu moeten we evenwel de vraag stellen, in hoever Johannes werd geschokt in zijn geloof. Twifelde hij ten aanzien van eigen zaligheid? Geen oogenblik. Ook al was dit probleem hem niet opgelost geworden, Johannes zou zijn heengegaan, verwachtende de vertroosting Israëls. Evenmin had hij moeite met de vraag, of de Schrift wel waarlijk was het Woord van God. Zelfs kan men niet zeggen, dat Johannes absoluut aan Jezus heeft getwijfeld. Het stond alleen voor hem niet meer vast, of Jezus was „Degene, die komen zou”. Maar hij gaat met die vraag tot Jezus, en bewijst daarin, dat hij hem nog wel houdt voor een groot profet. Zijn twijfel is dus heel scherp bepaald: het is twijfel aan het messiaschap van Jezus.

De vraagstelling van Johannes is dus deze: zijt gij slechts profet, of het einde der profeten? Zijt gij degene die komen zou, of moeten we in u slechts een voorlooper zien, en wachten op een anderen Messias?

Nu wordt de formulering van Mattheüs zoo onnoemelijk fijn: de werken van den Christus (!) doen Johannes juist twifelen, of Jezus wel is de Christus (!).

Dat die twijfel bij Johannes rijzen kon, valt licht te begrijpen. Want in Johannes' prediking van den komenden Christus was een zeer wezenlijk element geweest, dat het nu heel gevaarlijk werd. Tegenover de optimistische verwachtingen van heel het volk, dat de komst van den Messias slechts beteekenen kon de redding van Israël en den ondergang der heidenen, had hij zeer nadrukkelijk gesteld, dat de Messias gevaarlijk zou zijn voor Israël ook. De Christus zou niet de tegenstelling Israël-wereld op de spits drijven, maar binnen Israël het kaf aanwijzen en scheiden van het koren. De dag van den Messias beteekent niet, dat alle boomen in den hof van Jahwéh pronken; die belofte is er alleen voor de gezonde boomen. Johannes heeft Jezus aangekondigd als den Brenger der crisis in Israël. Vandaar dan ook, dat de emblemen van den Christus naar Johannes zouden zijn de wan en de bijl.

Maar nu is Jezus dan zijn werk begonnen; en het valt Johannes zoo tegen. Jezus preekt zoo weinig „onderscheidenlijk”; hij brengt aan allen het evangelie en noodigt hen allen tot zijn rust. En hij geneest massaal de zieken, en wekt algemeen de dooden op.

Het kaf ook ziet zich het Evangelie verkondigd; en de zieke boomen ook zijn voorwerp van Jezus' evangelische wonderen. Geen boom is nog krakend gevallen; en evenmin kwam het tot separatie van het kaf.

Nu begint Johannes te twifelen: Kan deze de Messias zijn? Maar de wan laat hij rusten; en de bijl blijft opgeborgen. Van de crisis in Israël wordt niets openbaar. En toch is die crisis wezenlijk voor den Messias!

Wel heel wonderlijk was het antwoord, dat Johannes gegeven werd. „In die ure genas hij er velen van ziekten en kwalen, en booze geesten, en vele blinden gaf hij het gezicht”. Johannes' deputaten konden het nooit ongelukkiger treffen. Want als ze straks nu opnieuw rapport uitbrengen, dan zullen ze het weer moeten zeggen: Hij werkt nog precies als vroeger; ze worden allen genezen; het is alles evangelieprediking, en evangeliewerk. Uw raadsel is nog niet opgelost. En het schijnt wel, dat Jezus met uw problemen den spot drijft: hij liet ons u zeggen: de blinden worden ziende, de kreupelen wandelen, de melaatschen worden gereinigd, de dooven hooren; den armen wordt het Evangelie verkondigd. Uw vraag is zijn antwoord. Terwijl gij een antwoord vraagt, hoe dat alles nu strookt met het wezen van den Messias, nader gespecificeerd: hoe de genezing van blinden, dooven, melaatschen, kreupelen, „armen van geest” nu het werk kan zijn van iemand, die zich als Messias aandient en aandienen laat, daar laat hij, even gedetailleerd, uw problemen u retourneren: boodschapt Johannes al die werken, die hem doen twifelen.

Waarom heeft Jezus dit gedaan? Men heeft gezegd: Jezus wilde Johannes in herinnering brengen, dat dit alles van Hem gesproken was door den profet Jesaja, die dit alles van den Messias had voorspeld, waarom Hij dan nu ook Johannes met citaten uit Jesaja bevredigen kan.

Maar als Jezus Johannes wilde wijzen op Jesaja, waarom zegt Hij dat dan niet duidelijk: „Dit is het, wat gesproken is door den profet Jesaja”? Een dergelijke formule zou dan veel praktischer zijn geweest. Bovendien is dan niet duidelijk, waarom Johannes zoo'n gespecificeerd verslag moest hebben van Jezus' werken. En vooral: eigenlijk is dan Johannes' probleem in het minst niet opgelost; het is slechts verschoven. Het conflict tusschen Johannes' prediking en Jezus' werkmethode is dan slechts verdiept tot een conflict tusschen Johannes' woord en Jesaja's profetie. Maar een conflict is het gebleven.

De oplossing ligt evenwel in Jezus' laatste woord.

Johannes vroeg: gij werkt zoo louter evangelisch; en gij preekt niet onderscheidenlijk. Brengt Gij zoo de crisis wel?

Jezus antwoordt: ik werk puur evangelisch; ik verkondig aan alle armen het Evangelie. Maar hoor nu, Johannes: zalig is metterdaad hij, die aan Mij, terwijl ik aldus werk, niet geërgerd wordt.

Johannes zuchtte: het gericht blijft uit. Maar Jezus antwoordt: ik heb pas een preek gehouden; dus is het gericht bezig te komen. Want de preek brengt de crisis.

Johannes moppert: zooveel zieken genezen, zooveel dooden tot het leven teruggebracht; waar is nu de ernst en het gevaar van den Messias? Maar Jezus bezweert hem en ons: Zooveel zieken genezen —, in diezelfde mate is de ernst en het gevaar toegenomen. Elke preek en elk wonder brengt met huiveringwekkenden ernst de scheiding, waarvan gij gesproken hebt. De boomen in Israël vallen onhoorbaar; en het kaf verstuift onmerkbaar. Onder het Oude Testament vielen de zieke boomen met donderend geraas; en de vlam, die het kaf verteerde, sloeg hoog uit. Maar nu de Messias gekomen is, nu brengt Hij het gericht mee; en het is onder Hem zoo ontzettend gevaarlijk; want niemand merkt nu het gevaar aan uiterlijke dingen.

Waar blijft het wereldgericht? Het is alreede in de wereld. Want den armen wordt nu overal het evangelie verkondigd. De prediking zelf is de wan.

Hoe zit het met het „onderscheidenlijk preeken”? Moet de dominee de gemeente indeelen in groepen, en dan elk deel apart en onderscheidenlijk aanspreken? Laat hij het evangelie toch prediken aan allen! Dan zwaait hij vanzelf de bijl van Christus; dan alleen! Wee den prediker, die scheuren veronderstelt, en het tekstwoord slechts brengt tot het ene deel. Hij bringe het tot allen; daardoor zal Christus scheuren maken! Dat laatste maakt de preek duizendmaal gevaarlijker.

Wij moeten het allen weten: bijl en wan, ze zijn emblemen van den dienst des Woords.  
De ergernis ligt in het Evangelie zelf!  
A. B. H.

## KERKELIJK LEVEN

Indrukken van de Generale Synode. (IV.)

Evangelisatie onder studenten.  
De evangelisatie onder studenten kwam verleden week aan de orde. Eén der commissies had over deze aangelegenheid een breed rapport ingediend, waarvan dit de conclusies waren:

- De Synode besluit:
- a. thans geen maatregelen te nemen, welke kunnen leiden tot het heroepen van een dienaar des Woords voor de evangelisatie onder studenten;
  - b. bij de kerken, niet alleen in academiesteden, maar ook elders, er op aan te dringen, dat zij volle herderlijke zorg wijden aan de studenten in hun midden, die door Doop of belijdenis tot de Gereformeerde Kerken behooren;
  - c. de Kerken, in academiesteden en elders, er toe op te wekken, dat zij bij het werk der evangelisatie de studeerende en gestudeerde personen niet verwaarloosen, maar ernstig zoeken naar middelen en wegen, om ook hen in aanraking te brengen met het evangelie.
- Begrijpelijkerwijze werd eenige teleurstelling openbaar omtrent den negatieven inhoud van het rapport. Van meer dan één zijde, vooral door ds Hagen, werd



aangedrongen op een predikant voor evangelisatie onder de (nederlandsche) studenten. De rapporterende commissie meende de synode te moeten adviseeren in aangegeven zin, maar had bij voorbaat besloten, zich niet te verzetten, indien vanwege de synode zou worden aangedrongen op meerdere of andere activiteit.

Meerdere — of andere.

Prof. Grosheide wees er op, dat het onder ons gemeenschappelijke overtuiging is, dat er moet worden geëvangeliëerd onder studenten, en dat dit krachtig en aanhoudend moet geschieden.

De vraag, waarover het loopt, zoo zei prof. Grosheide, is alleen maar, of ter bereiking van dit door allen begerde doel nu speciaal de beroeping van een a partem predikant het gewenschte middel is. Prof. Grosheide zag hier wel bezwaren. Studenten zijn dikwijls a priori afkeerig van iemand, van wien zij weten, dat hij opzettelijk hen komt „bewerken”. Iemand, die onopzettelijk met hen komt spreken, bereikt soms op gemakkelijke wijze meer dan wie als op hen „afgestuurd” contact probeert te krijgen. De arbeid van de geloovige studenten onder hun collega's zal dan ook het eerst aangewezen middel moeten blijven, volgens prof. Grosheide. Een afzonderlijke moeilijkheid is deze, hoe een predikant, als bedoeld wordt, zou moeten werken en zijn tijd verdeelen. Het aantal academieweken is niet zoo héél veel groter, dan het aantal vacantiëweken; wat moet de man in die vacantiëweken doen? En als hij in de periode van den academischen arbeid zich bezig houden moet met studenten in de onderscheiden academiesteden, zal dan niet veel te veel werk in een daarvoor veel te korten tijd moeten worden saamgeperst?

Vrijwel om deze twee punten bewogen zich de discussies. Bezwaren werden ook ingediend tegen de groeiende neiging tot specialiseeren. Evangelisatie onder schippers. Evangelisatie onder buitenlandsche studenten. Evangelisatie onder binnenlandsche studenten. Waarom straks — alzo in vollen ernst ds Duursema — geen evangelisatie onder turfgravers? En zoo voort. Al die kringen hebben inderdaad eigen moeilijkheden en eigen bezwaren. Gaat men niet te ver den specialiseeringsweg op? zoo vroeg ds Duursema, evenals prof. Dijk.

Aan den anderen kant wees ds Hagen er op, dat, indien de methode maar goed aangepakt wordt, de organisatie van het werk een evangelisatiepredikant wel zooveel te doen geeft, dat hij ook tijdens de academische vacantie allesbehalve leeg te loopen heeft. En wat den „onwil” van studenten, om zich te laten „bewerken” betreft, er zijn, gelijk ouderling Scholtens betoogde, toch ook wel tekenen van opwakende begeerte.

Een en ander gaf de synode aanleiding, de commissie, thans uitgebreid met de heeren prof. Grosheide en ds Hagen, te verzoeken nog eens over de zaak te spreken.

Het debat was overigens interessant. Prof. van Gelderen merkte langs zijn neus weg op, dat studenten nog al eens overtuigd zijn van het verschil tusschen henzelf en de burgermaatschappij, maar dat het gevoel van dit verschil dikwijls grooter is dan het verschil zelf.....

#### Een eerste moeilijkheid.

De synode van Sneek is, ieder weet het, saamgekomen onder omstandigheden, die voor ieder synodelid wel de bijzondere verplichting meebrachten tot uiterste voorzichtigheid. Er zijn gewichtige zaken aan de orde; en zullen deze op deugdelijke wijze worden afgewikkeld, dan moet alles, wat zonder oorzaak den vrede in de persoonlijke verhouding verstoort, vermeden worden. Er is niet veel nodig, om onaangename debatten te ontketenen. En daarom is het een groote kunst, in spreken en zwijgen, in de keuze van wat wél en wat niet ter tafel gebracht wordt, zijn houding zóó te bepalen, dat er geen lont in het kruit komt. Zelfbedwang is vooral nu noodig.

We meenen te mogen zeggen, dat tot ongeveer het midden van de jongste synodeweek de sfeer goed was. Niet, dat er geen verschil was, of geen dingen gezegd zijn, welke niet van diepgaand meningsverschil soms op ietwat pijnlijke wijze blijf gaven. Maar de toon was steeds voorzichtig, en men kon zien, dat over en weer getracht werd, zooveel mogelijk den vrede te bewaren en elkaars meening te ontzien.

Evenwel, j.l. Dinsdagmorgen kwam een eerste moeilijkheid voor den dag. Het curatorenrapport was gelezen, en naar aanleiding daarvan kwamen twee punten aan de orde.

Het eerste was een mededeeling van de hoogleraren Greijdanus en Schilder. Zij legden, met verzoek tot opneming in de Acta, volgende verklaring af:

„dat zij de in het verslag van Curatoren vervatte mededeelingen betreffende 'persdebatten' niet juist, en in het verband, waarin zij voorkomen, onvolledig en een oorzaak van onvermijdelijk misverstand bij de lezers achten.”

De praeses sprak aanstonds uit, dat zijn inziens tegen opneming in de Acta geen bezwaar zou zijn, mits degenen, die de verklaring aflegden, dan ook verder over de zaak niet meer schrijven zouden (vrije weergave). Daarop is door prof. Greijdanus en mij verklaard, dat we onzerzijds gaarne alles wilden doen, om een nader in details treden te voorkomen, doch niet een eenzijdige belofte dienaangaande konden afleggen. Men weet van te voren niet, wat anderen zouden publiek maken; en als van andere zijde in details getreden wordt, dan kan niemand vragen, dat ook dezerzijds gezwegen wordt. De kwestie van opneming in de Acta is toen nog even aangehouden.

In afwachting van een en ander lijkt het me daarom geboden, thans geen enkele nadere mededeeling te doen,

doch af te wachten, hoe de dingen verder loopen zullen.

Een tweede punt werd door dr. W. A. v. Es aan de orde gesteld. In openbare zitting deelde deze curator mede, in de synode te willen bespreken eenige bezwaren, die bij hem nog altijd bestonden ten aanzien van een artikel, door dr. v. Es met name genoemd. Het is het artikel, dat prof. Greijdanus tijdens mijn verblijf in Amerika geschreven heeft in ons blad, onder den titel „Tweeërlei Curatorschap”.

Zooals onze lezers zich misschien herinneren, is dit artikel, nadat van de zijde van dr. v. Es eenige mededeeling was gedaan, door prof. Greijdanus teruggenomen. Ik behoeft niet nader op te halen, waar de zaak over loopt; dat doet thans niet ter zake.

Dit alleen is thans ter zake: is het noodig, den tijd der synode in beslag te nemen voor een bespreking van een artikel, dat teruggenomen is? Prof. Greijdanus is één van de weinigen, die den christelijken moed betoond heeft, een artikel terug te nemen. Naar mijn stellige meening zou het er met de onderlinge verhoudingen heel wat beter voor staan, indien anderen dit goede voorbeeld hadden gevolgd. Er zijn beschuldigingen geuit, bepaalde beweringen gedaan, of van de opinie, die iemand voorstond, voorstellingen gegeven, of zoodanige wijze, dat nader redres hoogst noodzakelijk was. Maar — 'tis publiek geconstateerd — er werd niet eens een antwoord door den één; een samenspreking teneinde te komen tot een nadere publieke verklaring werd afgewezen door den ander; en al werd ook stuk voor stuk een onjuiste bewering weerlegd, men bleef zwijgen. Een bepaald blad heeft onlangs moeite gedaan te betoogen, dat terugneming van onjuist gebleken beschuldigingen lang niet altijd gevraagd kon worden; het was immers maar de vraag, of de beschuldiger ook inderdaad zelf overtuigd was van de juistheid der uitgebrachte weerleggende critiek. Maar zulk een opmerking schijnt ons niet veel meer dan ullen naar Athene dragen. Er zijn evenwel wel degelijk aanwijsbare gevallen, waarin ieder kon vaststellen, dat een bepaalde beschuldiging onjuist was. En in ieder geval is het weigeren van eenig antwoord onverdedigbaar.

Nu heeft tot nu toe niemand de synode bezig gehouden met dergelijke kwesties. Wie er aan zou willen beginnen, zou licht het verwijt te hooren krijgen, dat hij de synode onnoodig ophield. Ik herinner me van de amsterdamsche synode een praesidiale opmerking, dat elk uur van vergaderen aan de kerken zóó en zóóveel kostte. Bovendien: hij zou gevaar loopen den vrede te verstoren op een punt, waarop het niet noodig is. Als 't over zaken van principiëelen aard gaat, zal, we hebben er op gewezen, de liefde voor den vrede den strijd voor de waarheid niet in den weg mogen staan. Maar juist om die twee goed uit elkaar te houden, is het bepaald ongewenscht, persoonlijke geschillen op te rakelen.

Trouwens, welke figuur kan men krijgen?

Thans is den volke kond gedaan, dat dr. v. Es de synode wil bezighouden over een teruggenomen artikel. Hoeveel weken zou de synode moeten zoek brengen, indien van andere zijde over niet-teruggenomen artikelen werd geïnterpeleerd? Men kan niet zeggen, dat de gevallen ongelijk zijn, wijl het ditmaal de eer van een curator geldt, van wien de synode lastgeefster is. De synode is het óók van hoogleraren, die door anderen publiek van confessioneele afwijking zijn beschuldigd; of van commissieleden, tegen wie een mede-commissielid publiek schreef in betrekking tot aangelegenheden der commissie; of van een adviseerend lid, dat in „De Heraut” het verwijt van opzettelijke misleiding te hooren kreeg ten aanzien van synodale beraadslagen. Men kan zijn hart vasthouden, indien, als de één begint, de ander ook van wal steken zal, wat overigens zijn recht zou zijn. Maar dan behoort men evenmin goed te vinden, dat, als de één bereid is, terwille van den zakelijken vrede over zulke zaken te zwijgen, de ander den vrijgebleven synodetijd zijnerzijds zou in beslag nemen.

Ik schrijf deze regelen vóórdat ik weet, of de synode op het verzoek van dr. v. Es zal ingaan. Maar ik hoop, dat ook deze regelen er toe mee mogen werken, dat ons volk weet, dat de vrede aan een zijden draad hangt, en dat er veel noodig is, om óók in het belang der goede behandeling van zakelijke geschillen de sfeer zuiver te houden. Het zou min of meer benauwend worden, indien men in de Gereformeerde Kerken, al was 't maar indirect (b.v. door het één wel, en het andere niet in de courant accent te geven) stemming maakt tegen één der weinigen, die den moed had, in de pers een klacht terug te nemen, en tegelijkertijd de aandacht afleidt van hen, die tot die hoogte zich niet hebben kunnen opwekken, ja, alle poging daartoe met stilzwijgen hebben beantwoord.

Natuurlijk zijn er nog andere bezwaren. Officiëel is het Curatorium niet ter synode aanwezig, evenmin b.v. als radio-deputaten aanwezig zijn, of IJsselmeer-deputaten. Waarom kan zulk een zaak niet terug naar het Curatorium? Er is pas besloten, menschen, die zonder noodzaak appèl-zaken ter synode brengen, deswege te vermanen. Heeft dat hier niets te zeggen? Nog pas is een bezwaar behandeld tegen een predikant, die in de pers beschuldigingen had geuit tegen de hoogleraren Vollenhoven en Dooyeweerd; de bezwaarde meende, dat de nadere verklaring, waarin bedoelde predikant nog eens op de zaak zou terugkomen, ongenoegzaam was, en hij beklagde zich toen bij de generale synode. Deze wees de zaak terug naar de desbetreffende particuliere synode. Zegt dit alles niets?

Voorloopig laat ik het hierbij.

#### Buchmanbeweging.

Ook ik ben, gelijk onlangs prof. Hepp, deze week „toch een beetje geschrokken”. Prof. Hepp was geschrok-

ken van een bepaalde verbondsbeschouwing, waarin van tweeërlei „kinderen Gods” gesproken werd (getrouwe en afvallige). Dat blijve verder rusten. Ik zelf — en ik was de eenige niet — keek een beetje verwonderd, toen deze week naar aanleiding van enkele vragen over de Buchmanbeweging enkele sprekers zich meldden, die over de Buchmanbeweging in vrij sympathieke zin zich uitlieten. Ik wil hier niet verzwijgen, dat één van deze sprekers uitdrukkelijk verklaarde, zich niet uit te willen laten over de Buchmanbeweging, gelijk ze in Nederland zich heeft voorgedaan, doch alleen maar over deze beweging, gelijk ze in Indië aan den dag treedt. Met deze uitlating moet gerekend worden, zal geen misverstand rijzen. Wat we opmerken, slaat dan ook niet op één bepaalden spreker, doch neemt alles wat gezegd is bij elkaar.

En dan was er aan den éenen kant een zeer duidelijke en concrete afwijzing van de Buchmanbeweging. We gaan daarop niet in, omdat ons blad herhaaldelijk zich duidelijk daarover uitgesproken heeft. Maar anderen voerden een pleit à décharge. Herinnerd werd aan de bekende uitspraak: „een levende hond is beter dan een doode leeuw”, van welken tekst uit het boek Prediker de exegese thans zij daargelaten. We behoeven niet breed op een en ander in te gaan; men weet over en weer tevoren wel, welke argumenten voor- en tegenstanders zullen gebruiken.

Aanleiding tot het debat was een dubbele omstandigheid. Enerzijds, dat er een bezwaar uit Indië was ingekomen, waar de classis Batavia wel de Buchmanbeweging „in het algemeen” door groote bezwaren gedrukt achtte, maar toch in de konkrete aanwijzing van wat er tegen te doen zou zijn zich nog al vaag had uitgedrukt. Anderzijds had de kerk van Ierseke er op gewezen, dat de Buchmanbeweging in ons land nog steeds doorwerkt, soms ook in den vorm van een beweging voor „moreele en geestelijke herbewapening”, weshalve deze kerk de synode om een nadere uitspraak tegen de Buchmanbeweging vroeg.

Feitelijk werd het debat nog wat aangewakkerd, toen men ging vergelijken, wat volgens de rapporterende commissie zou te antwoorden zijn aan Indië en wat aan Ierseke. Aan Indië wilde zij een antwoord geven, waarin werd aangedrongen op meer consequentie in de afwijzing der Buchmanbeweging ook metterdaad. Maar Ierseke wilde zij doen weten, dat de zaak niet zóó groote urgentie en ook niet zóó'n groot belang had, dat een afzonderlijke synodale uitspraak noodig zou zijn. Men moet hier niet uit afleiden, dat de rapporterende commissie een slappe houding wilde aangenomen zien; integendeel, zij zelf stelde een antwoord aan Ierseke voor, dat aan duidelijkheid niets te wenschen overliet. De vraag was alleen maar, of een afzonderlijke uitspraak noodig was. Welnu, zoo vroegen sommigen, is de loop van zaken in Indië geen bewijs, dat de zaak althans van groot belang is?

Tot mijn blijdschap heeft de rapporterende commissie hieraan tegemoet kunnen komen, door het woord „belang” te schrappen. Dat lijkt me ook juist. Want het is toch wel vreemd, als eenzijdig gevraagd wordt om een diepgaand onderzoek over het zelfonderzoek, en als anderzijds de principiële foutieve opvattingen en praktijken der Buchmanbeweging nopens „stillen tijd”, „deelen”, etc. zouden worden gepropageerd. Of, als eenzijdig over het genadeverbond en de pluriformiteit der kerk een paar jaar moet gestudeerd worden, terwijl anderzijds een beweging, die met haar humanistische surrogaten groote schade toebrengt aan kerk en kerkwaardering (dus ook aan „geestelijk leven”) haar op veel plaatsen acuut, en op alle plaatsen op den duur funeste, en ondergravende werking met behulp zelfs van ambtsdragers zou kunnen voortzetten.

Men moet trouwens ook deze beweging niet beoordeelen naar het type, dat ze hier of daar vertoont, doch naar haar eigen officiële geschriften en beginselverklaringen. Wat daar in staat, dat werkt op den duur overal door.

Ik denk bij al die dingen nog al eens aan Paulus in Philippi. Toen daar die vrouw „met een waarzeggenden geest” gratis propaganda voor de missionarissen van Jezus Christus maakte, begreep Paulus' scherpe geest aanstonds, dat dat schade voor de kerk zou brengen. Want als hij dezen „propagandadienst” accepteerde, zou tusschen evangelie en gnostiek de grenslijn worden uitgewischt, nog voordat ze goed en wel had kunnen getrokken worden. Zoo is het ook min of meer met die goede vruchten van de Buchmanbeweging speciaal in Indië, en trouwens ook in Nederland. Een levende hond is beter dan een doode leeuw; maar 't is maar de vraag, over wat voor „leven” 't gaat. Een levende patiënt is beter dan een doode medicijnman. Dat is óók een ding om over na te denken, geloof ik.

#### Theologische Hoogeschool.

Hierover schrijf ik wel, als alles, wat met haar in betrekking staat, is afgehandeld.

K. S.

#### Kerk en wetenschap, hier en ginds.

In het bekende Amerikaansche Maandblad „The Calvin Forum”, vol. V, no. 1-2 (Aug.-Sept. 1939) lezen we het volgende:

„Gedurende zestig jaar hebben de Gereformeerde Kerken in Nederland (nu) gediscussieerd over de kwestie: zal de Theologische School te Kampen het praerogatief ontvangen, den doctorsgraad in de theologie toe te kennen aan diegenen, die op bevredigende wijze het daarvoor (vereischte) werk hebben voltooid? Maar het antwoord is steeds geweest: Neen. Achter het ontkennde antwoord ligt de (steeds) verdedigde opvatting van verscheidene leiders in de kerk, dat de kerk haar studenten opleidt voor het predikambt, maar

zich niet academi  
Vrije U  
zoo ver  
op het  
Niet  
„Neen”  
motiere  
Synode  
slissen.  
School  
zij verze  
gewens  
volledig  
Kamp  
leenen.  
De  
ongelijk  
maatste  
zooewel  
manner  
zijn. Be  
onder t  
heid. C  
jarenla  
logie al

1) „Mas  
in gebruik  
candidaats

#### De Klei

83. W  
Het is  
God, die  
of buiten  
onze hoo  
dan Hem  
bewijzen.

#### 84. W

Dat wi  
voorschri  
heid God  
en afgoc  
ons en c

#### 85. V

alle beei  
Neen,  
voor te s  
van afge

#### 86. M

der Chr  
worden?  
Neen.  
stellinge  
wezen t  
maken  
durven  
laten ve

#### 87. W

Dat w  
toewens  
anderen  
dien Nat  
opdat H  
de schri  
Hij voor  
aangeda

#### 88. K

Naam C  
Zeer t  
wegens  
de waat  
R.



(All  
Ds

Het  
dat de  
zooals  
op de  
laatste  
Ik h  
Minc  
oorlog  
Eige  
dat is  
toen b  
de twi  
oorlog  
En  
was  
einde  
Daar  
braker  
gedach  
Een  
king w  
te ma  
euw  
geschu  
Dez  
in Oo  
Op  
weest





Bij ons in Noord-Holland.

Van DEN Noord-Hollander laat zich natuurlijk niet spreken. Want Holland-op-zijn-smals! herbergt nog een rijkgeschakeerde bevolking. Daar is allereerst de bekende scheiding tusschen Holland beneden en boven het IJ, welke scheiding evenwel niet precies met onzen trotschen IJ-stroom samenvalt. Noord-Holland beneden het IJ helt enerzijds in zijn bevolking en in de stoffeering van het landschap naar het Stichtsche over, anderzijds is er een samenhang met de Zuid-Hollandsche bevolking. De Noord-Hollander-pur-sang bewoont de wijde polders tusschen Amsterdam en Den Helder, ontworstelt aan de geestgroden een sober bestaan of leeft in de nijvere industrie-gebieden, die zich langs de breede Zaan uitstrekkten. Bijna naaldscherp loopt de scheiding tusschen „de Zaan“ en „de Wijk“ en het onderscheid tusschen den jovialen Zaankanter en den veel meer gesloten Wijkker is zeer groot. Dat hangt natuurlijk samen met den arbeid die sinds eeuwen door de bewoners is verricht. Wie opgroeië bij het kloppen der brouwhamers en het bonken der molensteenen krijgt een luidruchtige stem, hij moet „maar buiten“ komen om zijn persoon zichtbaar en zijn stem verstaanbaar te maken. Zoals zijn handen gewend zijn de deelen met forsche kracht aan te pakken en om te wentelen, zooals hij de balen met een ruk smijt op zijn harden nek, zoo is hij ook gewoon de zaken aan te vatten en de menschen tegemoet te treden. Kracht en verbeten taaheid zijn hier in het oog loopende karaktertrekken. De boer staat hem het dichtst na, hij is noch de heereboer uit andere provinciën, noch de keuterboer van het arme land. Hij is de werker, die uren ver roeit tusschen de eindeloze weiden om zijn veestapel te melken, die zijn kiel en zijn klompen zonder schaamte draagt. Men vertelt van Paul Kruger, dat hij eens met een onbewogen gezicht naar een Engelschen diplomaat zat te luisteren. Deze, die het niet zelden kon, dat Oom Paul zoo weinig door zijn voornaamheid werd gemponceerd, droeg den tolk op aan den president mede te deelen, dat hij Onderkoning van Indië geweest was. Onverstoortbaar repliceerde Oom Paul: Seg hom, ek is skaapherder ewest. Zoiets zou u in Noord-Holland ook kunnen gebeuren! Ik hoor den ras-echten Hollander al antwoorden: ik heb mest gekrojen! Eigenlijk zou hij het nog veel platter zeggen, want hij vindt er geen doekjes om. Zijn platheid hangt samen met heel zijn levensinstelling, hij moet niks van koude drukte hebben. Om den dood niet! zou de Noord-Hollander mij bijvallen met één van zijn meest bekende krachtliermen. Heel anders is de Wijker, zijn arbeid ligt meer in de stilte van de duinpannen, hij kweekt er zijn bollen en teelt er zijn aardappelen. Hij is een meer „gedempte“ Noord-Hollander, waf fietser, maar toch van denzelfden aard. Kom maar even boven Alkmaar en gij hoort weer precies het sappige dialect, daar spreken de menschen weer van de boerenskoif, daar is het goeje-avond niet van de lucht, ook al zijt gij maar een vreemdeling bij ons in Noord-Holland. De Noord-Hollander is geen heer, hij zou het voor nog zooveel niet willen zijn! Om den dood niet! valt hij mij bij. Hij is een MAN, een hoekige vent, brutaal en royaal tegelijk. Kom hem niet aan zijn vrijheid! want hij heeft zóó zijn klomp in zijn hand. Lastig volkje op de catechisatie, de schrik van menigen meester, ongemakkelijk volk voor den dominee die ze niet verstaat. Maar zonder stiekume streken, open en rond, nooit blijven koppen over gedane zaken. „Dulle is hiermee of!“ zegt men in Noord-Holland en dan is het af! Nuchterheid is wel een der meest kenmerkende eigenschappen bij ons in Noord-Holland. De zoon dezes lands moet niets hebben van aanstellerij of van iets dat er ook maar in de verte op lijkt. Hij geeft niet om mooi, hardgroen waren zijn huizen oudtijds van buiten er hardblauw van binnen. Zulke kleuren verstaat hij ook op den preekstoel; den man die hem de waarheid in zulke harde, duidelijke kleuren voorstelt, geeft hij gaarne zijn lof: miraakel mooi! Wet heb ik daarvan 'enote! zegt hij dan openhartig. Dan kan er ook wel een enkele, eetzame traan uit zijn oog springen en daar schaamt hij zich niet voor. Maar ze moeten hem „niet op de zenuwen werken“, want daar is hij niet van gediend. Vanzelf is daarmede verbonden een overheerschend praktische instelling. Hij wil graag wat doen! Nou molte je niet zanikken! kan hij uiltaren en dan slaat hij gaarne met de vuist op de tafel. Woorden als worslen, man, maar zoo vel niet! Je molte de handen uit de mouwen steken. Handen! dat is gekuischt Noord-Hollandsch, de onversneden provinciegenoot gebruikt als hij in het vuur geraakt een platter woord, dat ik nooit in een ander gewest heb hooren gebruiken. Aanpakken! is een woord uit de Noord-Hollandsche ziel gegrepen. Handen, gewend aan zware hamers, molenaars, gewend aan den strijd met den wind, zij houden van een kerk-in-actie, van een evangelisatie, die in het boe-  
 zwaar hadden ze gepraat over de ernstige, zware tijden.  
 Toen hij, op de thuisreis, was gekomen bij Echtenbrug, kreeg hij een visioen.  
 Een gestalte stelde zich bij hem, en beval hem, onder zijn uitgestreken arm door, te kijken naar het Zuiden, naar het Oosten, enz.  
 Hij deed dat en hoorde dan telkens een stem zeggen: „Wee, wee over Vlaanderen; wee, wee over Duitschland; en zoo vervolgens.  
 En ieder wee ging vergezeld van de aankondiging van ontzaglijke oordeelen.  
 Ik heb het boekje niet bij de hand, maar ik herinner mij, dat over Nederland een oordeel werd aangekondigd, dat veel leek, op wat er later in den tijd van de Fransche Revolutie is gebeurd: de verdrijving van Oranje en de heerschappij van Napoleon.  
 Yntje Jans kreeg de opdracht, deze profetieën te openbaren.  
 Hij zag daar tegen op. Maar toen hij op zijn bed lei, kwam er weer een stem, die hem publicatie gebood. Tot driemaal toe. De laatste maal ging dat vergezeld van een geweldigen klap en toen eindelijk nam hij het besluit, dat hij zijn visioen zou wereldkundig maken.  
 Zoo werd zijn boekje gedrukt en kreeg de inhoud daarvan een plaats in het Friesche volksleven.  
 Als jongen heb ik het nooit gezien, maar wel hoorde ik er mijn vader over praten.  
 En toen, in de angststemming van 1914 werd het boekje weer op de markt gegooid en druk langs de huizen verkocht.  
 Een dergelijke stemming heerscht er op dit oogenblik weer.  
 Wie zich nu gaat bezighouden met Daniël en Openbaringen en de Eschatologische redevoeringen van den Heiland, kan er zeker van zijn, dat hij gehoor vindt.  
 In het algemeen geef ik voor zulk een belangstelling in de profetieën heel weinig.  
 Bij velen wordt zij geboren uit angst, en de bedoeling van dat luisteren naar wat sprekers en schrijvers over deze dingen zeggen is bij niet weinigen deze, dat men daarbij zou mogen opmaken: „'tis nog zoo ver niet, wij hebben nog een goede kans, dat het einde der dingen nog wel wat uitblijft“. Ook zou ik ieder, die geroepen is om door spreken of schrijven den volke voorlichting te geven, op het hart willen binden: „wees toch voorzichtig en misbruik het Woord Gods niet om daardoor sensatie te wekken en uzelf succes te verzekeren“. Daarvoor zijn deze dingen toch te teeder, te ernstig, te heilig.  
 Zoo kom ik, waar ik wil wezen.  
 In de laatste jaren roert zich in ons land nogal sterk de z.g.n. Maranatha-beweging.  
 Natuurlijk wil ik niet zeggen, dat het den mannen, die in deze beweging de leiding hebben, te doen zou zijn om sensatie en succes.  
 Ik neem aan, dat zij de dingen ernstig nemen en dat zij werkelijk bedoelen de profetieën tot hun recht te laten komen.  
 En toch —, schuilt er in de wijze, waarop zij dit doen, een groot gevaar.  
 Ik bedoel dit, dat zij meenen van allerlei verschijnselen precies te kunnen zeggen, welke plaats die nu innemen in de vervulling der profetieën. B.v. in de laatste dagen zijn wij getuige geweest van het verrassend gebeuren, dat Duitschland en Rusland elkander hebben gevonden. Zij sloten een economisch verdrag; daarna een non-agressie pact.  
 Op dit oogenblik schijnen ze den buit van Polen samen te zullen deelen.  
 Inderdaad, dat is een ding van zulk een beteekenis, dat wij nog niet kunnen overzien, welke gevolgen het voor de verdere ontwikkeling der dingen zal hebben.  
 Maar wat zegt men nu in de kringen van de Chiliasten?  
 „Kijk eens; twee anti-christelijke machten, nationaal-socialisme en communisme hebben elkander gevonden; daarmede wordt ingeluid de heerschappij van den Anti-christ. Daar valt niets tegen te beginnen. Engeland en Frankrijk kunnen nog wel wat daar tegenin scharrelen, het zal hun toch niet baten.  
 Het gaat nu rechtstreeks aan op het rijk van den anti-christ.  
 Zulk schrijven en spreken nu betaamt niet.  
 In de eerste plaats is het al heel gevaarlijk voor de autoriteit van het Woord. Wanneer men immers eerst den menschen heeft wijsgemaakt: „dat is de zin des Woords“, en het komt later anders uit, dan ligt het voor de hand, dat het vertrouwen op het Woord een schok krijgt en men allerlei redeneeringen zal men zich dan er weer uit moeten trachten te redden.  
 Maar ook in het algemeen is deze wijze van Schriftgebruik af te keuren.  
 O, veel menschen willen graag dien kant uit. Zij houden zoo van een Schriftgebruik, waarbij precies gezegd wordt: „kijk, dit wordt hierin vervuld en dat daarin“.  
 Wie daar den slag wat van heeft te pakken, kan zeker zijn van succes.  
 Als iemand den moed heeft b.v. (wat werkelijk gebeurd is) om te zeggen: „met Mezech en Tubal (zie vervolg op pag. 412.)“

ig, waarin van ord (getrouwe zelf — en ik wonderd, toen ragen over de meldden, die deken zin ziele één van deze et uit te wil gelijk ze in alleen maar aan den dag l worden, zal en, staat dan neemt alles

er duidelijke eweging. We aadlijk zichaar andere werd aan de is beter dan f boek Predi-behooven niet weet over en or- en tegen-

le omstandig-ndie was in- de Buchman-bezwaren ge-nwijzing van vaag had uit-rseke er op ns land nog van een be-bewapening“, ere uitspraak

akkerd, toen ppoorteerende s en wat aan even, waarin e in de af-tterdaand le zaak niet belang had, odig zou zijn. ppoorteerende tomen zien; aan Ierseke hen overlet. n der ike ommissen, is dat de zaak

nde commis-t het woord juist. Want raagd wordt ffonderzoek, vatingen en stillen tijd“. f, als eener-orniteit der den, terwijl manistische rk en kerk-“) haar op p den duur behulp zelfs

et beoordee-toont, doch inselverklard en duur

aan Paulus vaarzeggens-onarissen us' scherpe k zou bren-accepteerde, lijn worden ad kunnen ser met die speciaal in vende hond r de vraag, patlënt is ik een ding

eschool. et haar in

K. S.

„The Cal-1939) lezen

eformeerde d over de ampen het n de theo-vredigende a voltooid? en. Achter verdedigde rk, dat de mbt, maar

zich niet bekommert om academische graden. Voor academische graden behoort men te gaan naar de Vrije Universiteit (te Amsterdam). Sommigen gaan zoo ver, dat zij zeggen, dat er een „heilig beginsel“ op het spel staat.

Niet ontmoedigd door het meermalen herhaalde „Neen“ hebben de voorstanders van het Kamper promotierecht de kwestie weer op het tapijt gebracht. De Synode van Sneek, Augustus 1939, moet opnieuw beslissen. Ditmaal heeft ook het studentencorps van de School een request aan de Synode gezonden, waarin zij verzoeken, dat de Synode, „met het oog op de hoogst gewenschte mogelijkheid van het verkrijgen van een volledige theologische opleiding aan de school te Kampen“ besluiten moge, het recht ditmaal te verleenen.

De studenten hebben blijkbaar gelijk. Ze hebben ongelijk wanneer aan de School geen „academische“ maatstaven gelden. Maar Kampen staat goed bekend, zoowel om zijn academische maatstaven als om de mannen met academischen graad, die daar werkzaam zijn. Bovendien is het toekennen van graden door een onder toezicht der kerk staande School geen nieuwigheid. Calvin Seminary te Grand Rapids heeft (reeds) jarenlang zoowel den graad van candidaat in de theologie als dien van meester<sup>1)</sup> in de theologie toegekend.  
 L. D.

1) „Master“: een wetenschappelijke titel, die o.a. in Amerika in gebruik is, en die een hooger graden aanduidt dan de kandidaat-titel.

#### De Kleine Catechismus van Zacharias Ursinus. (XVII.)

##### 83. Wat is afgoderij?

Het is in de plaats van den eenen en waarachtigen God, die Zich aan ons in Zijn Woord geopenbaard heeft, of huiten Hem, iets anders verzinnen of hebben, waarop onze hoop en ons vertrouwen steunt; of dat wij meer dan Hem liefhebben of vreezen; of tegen Zijn bevel eer bewijzen.

##### 84. Wat verlangt het tweede gebod?

Dat wij niet naar ons believen, maar alleen naar het voorschrift van het Goddelijk Woord, in Geest en waarheid God zoeken te eeren; opdat wij niet door verzonnen en algodische eerbewijzen de zwaarste straffen over ons en over onze nakomelingen halen.

##### 85. Verbiedt God dan het maken of hebben van alle beelden?

Neen, maar alleen die, die gemaakt worden om God voor te stellen of te eeren, of die aanleiding tot of schijn van afgoderij geven.

##### 86. Maar moeten ze dan toch in de kerkgebouwen der Christenen, als boeken der „leeken“, getolerd worden?

Neen. God wil immers Zijn Gemeente niet door voorstellingen en standbeelden, maar door Zijn Woord onderwezen hebben. Daarom zondigen tegen dit bevel, en maken zich schuldig aan afgoderij, zij, die beelden durven gebruiken om deze rol bij den eeredienst te laten vervullen.

##### 87. Wat vraagt het derde gebod?

Dat wij bij den Naam van God niemand iets kwaads toewenschen, noch valsch of lichtvaardig zweren, noch anderen de gelegenheid geven om dit te doen, noch dien Naam anders dan met vreeze en eerbied gebruiken; opdat Hij door ons voortdurend geëerd worde en wij de schrikkelijke verholgenheid Gods ontgaan, waarmee Hij vooral hen bedreigt, door wie Zijn Naam smaadheid aangedaan wordt.

##### 88. Kan men soms niet op godsachtige wijze bij den Naam Gods zweren?

Zeer zeker. Wanneer n.l. de noodzakelijkheid eischt, wegens Gods eer en der naasten heil, dat op deze wijze de waarheid bevestigd en verdedigd wordt.

R. G. B.

## GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

### Leven bij het Woord.

Het is een telkens terugkeerend verschijnsel, dat de menschen, in dagen van verschrikking, zooals wij ook nu beleven, hun aandacht richten op de profetieën, die betrekking hebben op de laatste dingen.

Ik herinner mij dat nog zoo goed uit 1914.

Minder dan nu, waren wij toen gewend aan oorlog.

Eigenlijk leefden wij in de gedachte: „oorlog, dat is iets vóór-historisch geworden. Vroeger, ja, toen had men oorlog, maar wij, menschen van de twintigste eeuw, wij zijn daar boven verheven: oorlog komt er niet meer“.

En toen het toch, plotseling, oorlog werd, toen was het velen te moede, alsof daarmede het einde van de wereld was aangebroken.

Daar waren menschen, die hun huishouding opbraken en bij familie gingen inwonen, met de gedachte: „het is nu toch afgelopen“.

Een uitgever in Friesland wist daar, tot speking van zijn portemonnaie, handig gebruik van te maken. In de laatste helft van de achtentiende eeuw is er in Friesland een boekje verschenen, geschreven door een zekere Yntje Jans.

Deze man woonde in Friesland's Zuidwesthoek, in Oosterzee.

Op een Zondagavond was hij op bezoek geweest bij een oude, geloovige vrouw.